

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА**

Факультет історії, політології і міжнародних відносин
Кафедра політичних інститутів та процесів

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Політичне лідерство та політичні еліти

Освітня програма “Політологія”
перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

Спеціальність **052 Політологія**

Галузь знань **05 Соціальні та поведінкові науки**

Затверджено на засіданні кафедри
політичних інститутів та процесів,
протокол № 1 від 29 серпня 2022 року

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Політичне лідерство та політичні еліти
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
Викладач (-і)	Березовська-Чміль Олена Борисівна
Контактний телефон викладача	+38(0342)59-61-46
E-mail викладача	olena.berezovska@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	2.Цикл професійної підготовки 2.1. Нормативні дисципліни
Обсяг дисципліни	3 кредити ECTS, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua
Консультації	Упродовж вивчення курсу згідно розкладу
2. Анотація до курсу	
Навчальна дисципліна «Політичне лідерство та політичні еліти» є системою наукових знань про специфіку формування політичної еліти та соціально-політичну природу лідерства, особливості становлення української політичної еліти, місце еліт в сучасних системах політичної влади; сутність, типологію та функції політичного лідерства.	
3. Мета та цілі курсу	
<i>Мета:</i> засвоєння студентами основних понять, концепцій та категорій курсу, закономірностей процесів еліто- та лідеротворення, формування у студентів науково-коректного уявлення про феномени політичного лідерства та еліт. <i>Цілі:</i> – з'ясувати роль і місце політичних еліт та політичного лідерства в політичній системі, дослідити особливості їх функціонування в сучасному політичному просторі; – ознайомити з першоджерелами світової та української політичної думки щодо вивчення політичної еліти та лідерства; – проаналізувати формування та розвиток основних елітарних теорій; виокремити основні тенденції розвитку політичної еліти та політичного лідерства України на різних етапах.	
4. Компетентності	
Інтегральна компетентність	
ІК01. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у політичній сфері, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, із застосуванням теорій та методів політичної науки.	
Загальні компетентності	
ЗК01. Знання предметної області та розуміння професійної діяльності.	
ЗК04. Здатність бути критичним і самокритичним	
ЗК06. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.	
ЗК06. Вміння виявляти, ставити та розв'язувати проблеми.	
ЗК07. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.	
Спеціальні (фахові, предметні) компетенції	
СК01. Здатність використовувати категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки.	
СК02. Здатність застосовувати політологічне мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері на основі опанування класичної та сучасної політичної думки.	
СК03. Здатність описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних	

історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах.
 СК05. Здатність аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.

СК06. Здатність аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні

СК07. Здатність застосовувати теорії та методи прикладної політології, політичних комунікацій, спеціальних політологічних дисциплін у професійній діяльності, в тому числі з урахуванням потреб забезпечення сфер національної безпеки держави.

СК08. Здатність презентувати результати теоретичних і прикладних досліджень для фахівців та нефахівців.

5. Результати навчання

РН01 Розуміти предметну область, етичні та правові засади професійної діяльності

РН03 Вміти критично мислити у сфері професійної діяльності

РН04 Мати навички професійної комунікації

РН05 Вміти використовувати інформаційні та комунікаційні технології у професійній діяльності.

РН06 Знати свої права та обов'язки як члена демократичного суспільства та використовувати їх у професійній діяльності

РН08. Вміти використовувати базовий категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки.

РН12. Вміти аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.

РН13. Вміти аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні.

РН16. Презентувати результати теоретичних і прикладних досліджень фахівцям і широкій аудиторії, засобам масової інформації, експертам з інших галузей знань.

6. Організація навчання курсу

Обсяг курсу

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	18
семінарські заняття / практичні / лабораторні	16
самостійна робота	56

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
третій	Політологія	другий	нормативний

Тематика курсу

Тема 1. Концептуальні основи дослідження елітарності

Тема 2. Історичні особливості формування європейських та українських традиційних еліт

Тема 3. Структура, типологія та механізм формування політичної еліти

Тема 4. Політична еліта в перехідних політичних системах. Політична еліта в Україні

Тема 5. Концептуальні основи дослідження політичного лідерства

Тема 6. Поняття, функції, типи та стилі політичного лідерства

Тема 7. Психологічні аспекти дослідження політичного лідерства. Імідж лідера

Тема 8. Вожді і лідери. Культ особи політичного лідера

Тема 9. Особливості формування політичного лідерства в Україні

Перелік питань для обговорення на лекції та семінарських заняттях, список літератури для підготовки до кожного заняття та завдання для самостійної роботи, перелік індивідуальних науково-дослідних завдань та вимоги до їх виконання визначені робочою навчальною програмою навчальної дисципліни та розміщені в системі дистанційного навчання.

7. Система оцінювання курсу

Загальна система оцінювання курсу	Структура розподілу балів: 1) робота на лекціях та семінарських заняттях – 40 балів 2) індивідуальне завдання – 20 балів; 3) контрольна робота – 20 балів; 4) самостійна робота – 20 балів. <i>Загальна кількість – 100 балів, форма підсумкового контролю - залік.</i>
Вимоги до письмової роботи	Письмове опитування здійснюється у формі письмової контрольної роботи (або тестування), що максимально оцінюється у 20 балів. Виконання письмової роботи передбачає: 1) повторення здобувачами лекційного матеріалу та отриманих знань під час підготовки та проведення семінарських занять, самостійного опрацювання рекомендованої літератури; 2) при написанні роботи - виявлення розуміння сутності понять і термінів (10 балів), вміння аналізувати, структурувати основні принципи та методи дослідження (10 балів);
Семінарські заняття	Оцінювання знань студентів на семінарських заняттях проводиться за п'ятибальною шкалою. Пропонуються наступні форми роботи на семінарських заняттях: виступ, презентація, опонування, доповнення, участь у дискусії. При цьому враховуватимуться лише логічно обґрунтовані виступи, альтернативні тези, змістовні доповнення, що дійсно сприятимуть розгляду проблемних питань. Усна відповідь може бути доповнена наочними посібниками, зокрема, візуалізованою презентацією (обсягом 10-15 слайдів), зміст та використання якої оцінюється окремо.
Умови допуску до підсумкового контролю	За умови відпрацювання пропущених занять та належного виконання завдань студент (-ка) допускається до заліку (підсумкова оцінка є результатом сумування балів за всі виконані завдання та форми контролю). Усі види завдань студенти повинні виконати до моменту виставлення підсумкової оцінки за залік (як правило підсумковий бал виставляється на останньому семінарському занятті в кінці семестру). Мінімальна кількість балів для складання заліку – 50, максимальна – 100.

8. Політика курсу

Політика навчального курсу передбачає перездачу усіх невиконаних завдань у випадку пропущених занять без поважних причин. За умови відсутності студента (-ки) на заняттях або ж невчасного виконання завдань студенту пропонується у визначений

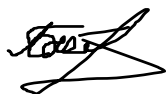
викладачем день і час відпрацювати пропущені заняття. У випадку незадовільного виконання завдань, виявів недобропорядної поведінки, академічної недоброчесності (списування, плагіату), викладач пропонує студентіві (-ці) повторно виконати необхідний вид роботи. З поважних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись дистанційно за умови погодження із керівником курсу.

9. Рекомендована література

- ✓ Бебик В. М. Як стати популярним, перемогти на виборах та утриматись на політичному Олімпі. — К., 2003.
- ✓ Вовканич С. Еліта — найбільш конвертована валюта // Віче. — 2007. — № 5.
- ✓ Головатий М. Ф. Професія — політик. — К.: Парламент. вид-во, 2000. — С. 18–28.
- ✓ Горбатенко В. П. Стратегія модернізації суспільства: Україна і світ на зламі тисячоліть. — К.: Академія, 2009.
- ✓ Думанський Н. Про народ і його лідерів: Суспільне життя в Україні // Сучасність. — 2002. — № 5. — С. 74–75.
- ✓ Журавський В. С. та ін. Політична еліта України: теорія і практика трансформації. — К., 2009.
- ✓ Куценко О., Макеев С. Политический класс // Классовое общество. Теория и эмпирические реалии. — К., 2003. — С. 164–193.
- ✓ Лікарчук Н. В. Політичний імідж: погляд з різних позицій (Імідж політичного лідера) // Трибуна. — 2003. — № 1–2. — С. 30–31.
- ✓ Литвин В. М. Політична арена України. Дійові особи та виконавці. — К., 1994.
- ✓ Пахарев А. Д. Українська політична думка про лідерство: Історико-політологічний контекст // Трибуна. — 2002. — № 1–2. — С. 26–28.
- ✓ Політична система сучасної України: особливості становлення, тенденції розвитку: Навч. посіб. для студ. вищ. закл. освіти / За ред Ф. М. Рудича. — К.: Парламент. вид-во, 2002.
- ✓ Політичне лідерство // С. П. Барматова. Політична соціологія. — К., 2003. — С. 153–158.
- ✓ Політичне лідерство: Політичне лідерство в суспільстві. Політологія: наука про політику / Ред. М. І. Горлач. — К.-Х., 2002. — С. 275–290.
- ✓ Політичне лідерство як психологічний феномен // М. Ф. Головатий. Політична психологія. — К., 2001. — С. 64–77.
- ✓ Політична еліта: Формальна? Справжня // Віче. — 2007. — № 6.
- ✓ Політичний процес і політична еліта // Політ. думка. — 2003. — № 1.
- ✓ Політологія: Наука про політику / За заг. ред. проф. В. Г. Кременя, проф. М. І. Горлача. — К.-Х., 2001. — С. 275–290.
- ✓ Полохало В. Структурування політичних еліт в процесі виборчих компаній в Україні і Росії: порівняльний аналіз // Політ. думка. — 1996. — № 16.
- ✓ Сапіжак-Голбан С. Шляхи формування іміджу політичного лідера під час передвиборчої кампанії // Трибуна. — 2003. — № 5–6. — С. 34 — 35.
- ✓ Сенченко М. Національна еліта в умовах глобалізації // Персонал. — 2003. — № 10. — С. 42–46.
- ✓ Смолянюк В. Політична система України: джерела стабільності та чинники дестабілізації / В. Ф. Смолянюк // [Науково-інформаційний вісник Академії національної безпеки](#). - 2016. - № 3-4. - С. 32-43.
- ✓ Танчер В., Кучеренко О. Ідеї елітизму в контексті демократичної трансформації суспільства // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. — 2008. — № 3.
- ✓ Ортега-і-Гассет Х. Бунт мас // Вибр. твори. — К., 2004.
- ✓ Пахарев А. Лідерство в політике. — К., 2008.

- ✓ Україна: лідерство, еліта, влада: Матеріали дискусії // Політ. думка. — 2004. — № 1.
- ✓ Україна у XXI столітті: виклики для політичної еліти // Дзеркало тижня. — 2003. — 15 листоп. — С. 8–15.
- ✓ Шляхтун П. П. Політологія. Теорія та історія політичної науки: Підручник. — К.: Либідь, 2002.
- ✓ Цветков В. В., Горбатенко В. П. Демократія — Управління — Бюрократія: в контексті модернізації українського суспільства. —К., 2001.
- ✓ Ярова Є. В. Політична еліта та політичне лідерство: кореляція понять / Є. В. Ярова // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 22 : Політичні науки та методика викладання соціально-політичних дисциплін. - 2013. - Вип. 12. - С. 29-34.
- ✓ Березовська-Чміль О.Б. Детермінанти формування іміджу політика. Соціально-гуманітарний вісник: зб. наук. праць. Вип. 22. Харків: СГ НТМ «Новий курс», 2018. С. 55-56.
- ✓ Березовська-Чміль О., Приймак О. Специфіка формування регіональних політичних еліт в Україні. Вісник Прикарпатського університету. Політологія. Випуск 13. 2019.
- ✓ Березовська-Чміль О., Крис М. Гендерні аспекти дослідження політичного лідерства. Соціально-гуманітарний вісник: зб.наук.пр. Вип. 36. Харків: СГ НТМ «Новий курс».2020. С. 99-101.
- ✓ Березовська-Чміль О. Сучасні світові тенденції взаємодії маси та еліти. Креативний простір: електрон. наук. журн. № 1. Харків: СГ НТМ «Новий курс», 2021. С. 76-77.

Викладач

Березовська-Чміль О. Б.